

Naročnina

Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesečno 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesečno 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugo-
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1. stoip. peti-vrste
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglasni
nad 45 mm višine
po Din 2-50, veliki
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
Pri večjem o
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka in
dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, ne frankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2992

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevo št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

30. glavna skupščina
Zadružne zveze

(ob 30letnici Zadružne zveze v Ljubljani).

Delegati članic Zadružne zveze v Ljubljani se danes zbirajo na njeno 30. glavno skupščino. Naša največja, najmočnejša in tudi najdelavnejša zadružna organizacija polaga račune za 30. leto svojega delovanja, ki so pa obenem račun 30 letnega organizatoričnega, izobraževalnega, vzgojnega in gospodarsko ustvarjajočega dela.

Poročilo Zveze o poslovanju v letu 1929. izkazuje 578 včlanjenih zadrug. S koncem prvega četrtletja leta 1930. je število preseglo že 600 zadrug. Ta številka najboljše priča, kako se je Zadružna zveza vedno zavedala svoje bistvene naloge, da organizira male ljudi za gospodarsko skupnost. Sile in sposobnosti malega kmeta, obrtnika in delavca se morejo z uspehom uveljaviti za gospodarski napredek le, ako so organizirane. Organizacija malih ljudi, njihovih sil in sposobnosti ter njihovega gospodarstva se je Zadružni zvezi sijajno posrečila. V njenih kreditnih zadrugah je bilo že pred dvema leti, koncem leta 1928., včlanjenih 85.600 posestnikov, v nekreditnih zadrugah pa 48.000 kmetov, delavcev in obrtnikov. Danes torej zmoremo trditi, da je v Zadružni zvezi, njenih kreditnih in nekreditnih zadrugah organiziranih že blizu 140.000 ljudskih gospodarskih organizmov.

Pomen organizatoričnega dela zveze pa se ne javlja samo v povišanju gospodarskega blagostanja vseh malih ljudi, to je v napredku kmetovega gospodarstva, v povečanju kupne moči delavčevih zaslužkov in v povzdigi njegove varčnosti ter v napredku obrtnikovega gospodarstva. Pomen organizatoričnega dela zveze je posebno važen že za kmeta, ker je zadružna organizacija našemu kmetu obenem njegova strokovna organizacija. Edino kmetški stan še nima svoje zakonito urejene stanovske organizacije, dočim jo imajo že vsi drugi stanovci. Zadružna zveza se je te svoje naloge do kmečkega stanu vedno zavedala in zastopala interese kmeta in njegovega gospodarstva v vseh važnejših vprašanjih zakonodaje, uprave, financ, davkov itd.

Druge važna naloga, ki se je je Zadružna zveza vsa desetletja v polni meri zavedala, pa je skrb za ljudsko izobrazbo in vzgojo. Delo v zadrugi je že samo po sebi vzgojno in izobraževalno. Tega vpliva so predvsem deležni člani načelstva in nadzorstva, deležni so ga pa tudi drugi člani. Zadruga je najboljša gospodarska šola, v kateri se člani ne le veliko naučijo in veliko pridobijo za svoje zasebno gospodarstvo. Iz zadružne gospodarske šole nam morejo izhajati in so nam dejansko že v preteklih desetletjih izhajali najboljši možje za javno delo, zlasti pa za delo v občinskih samoupravah in v samoupravah višjih edinic. Če je ravno v Sloveniji toliko zdravega smisla za samoupravno gospodarstvo in samoupravno življenje, če se je ravno v Sloveniji samouprava v vseh stopnjah najlepše izkazala in rodila presenetljive uspehe, je to gotovo v veliki meri zasluža zadružništva, ki je trajno leto za letom, desetletje za desetletjem izobraževalno in vzgajalo v svoji gospodarski šoli najboljše, najagilnejše, najposobnejše može za odgovorno in za požrtvovalno delo, kakršno je življenjski pogoj za dobro samoupravo.

Se tretja naloga je, ki jo je Zadružna zveza dosledno in vztrajno vršila v preteklih desetletjih, to je ustvarjanje narodnega kapitala z ljudsko varčnostjo. Že koncem leta 1928. je bilo v kreditnih zadrugah Zadružne zveze zbranih 835 milijonov dinarjev ljudskih prihrankov. Delo organizacije ljudskih prihrankov pa se je od tedaj z nezmanjšano silo nadaljevalo, tako da moremo računati, da je pri članicah Zadružne zveze, kreditnih zadrugah, momentano zbrana že ena milijarda ljudskih prihrankov. To delo je zlasti z našega narodno-gospodarskega stališča najvažnejše. Naš dinar je bil v nevarnosti. Lahko trdimo, da bi še bil v nevarnosti, ako ne bi ga držala najjačja opora, to je razvita in organizirana ljudska varčnost. Razvijajoče se narodno gospodarstvo zahteva vedno več kapitala. Tega kapitala je treba še toliko več, kolikor več je še na naši zemlji tujih podjetij, potem katerih tuji kapital eksploatira našo zemljo, naše naravne zaklade in našo ljudsko delovno silo.

Zato bo ravno s stališča narodnega gospodarstva dosedanje delo zadružne organizacije krepko nadaljevati in vršiti vedno intenzivneje med narodom delo za gospodarsko izobrazbo in vzgojo. Le potem gospodarske izobrazbe in gospodarske vzgoje se bo vedno bolj v ljudstvu uveljavila vest in zavest, da je

Avstrija dobi francosko posojilo

Srečni dr. Schober: Francozi mu denar kar ponujajo - Notranja razorožitev Avstrije

Pariz, 29. aprila. n. Avstrijski zvezni kancler dr. Schober je danes začel v Parizu politične pogovore s tem, da se je sestal z Briandom. V zvezi s tem se je na Quai d'Orsay priredil oficijelni zajtrk, katerega se je udeležil ves diplomatski zbor, člani francoske vlade, zastopniki parlamenta in vodilni uradniki francoskega zunanjega ministrstva.

Dr. Schober, ki je danes popoldne povabil k sebi francoske in inozemske časnikarje, je izjavil diplomatskemu uredniku »Tempsa« v intervjuju: Avstrijsko stališče v mednarodnih vprašanjih je odrejeno s tem, da Avstrija spoštuje pogodbe, in s tem, da nevtiralnost nalažava Avstriji miroljubnost že radi geografičnega položaja. Na podlagi teh dveh načel ima Avstrija predvsem željo, da ostane z vsemi državami v prijateljskem razmerju in da z nobeno državo ne pride v konflikt. Radi tega je Avstrija do sedaj vedno odklanjala, pridružiti se h katerikoli obstoječi skupini držav. Avstrijska vlada je prepričana, da je s tem storila velike usluge za mir v Evropi. Avstrija je bila od nekdaj v mednarodni politiki faktor, s katerim se je računalo, ter je njena želja, da ostane to tudi v bodoče. Zato je avstrijska

vlada porabila prvo priliko, ki se ji je ponudila, da je napravila konec nesporazumom in trenjem, ki so dolgo časa kalila odnose z Italijo. Potovanje dr. Schobra v Berlin se ni nikjer razumelo ali tolmačilo napačno. Rezultati njene, na vse strani lojalne politike so bili za Avstrijo nad vse zadovoljivi.

Pariz, 29. aprila. r. Prihoda dr. Schoberja v Pariz ne tolmači francoski tisk le kot akt kurtoazije nego mu pripisuje velik političen pomen. »Temps« pravi, da bo danes Schober konferiral z Briandom in Tardieuom o vseh vprašanjih, ki zanimajo Francijo. V prvi vrsti se bo govorilo o najetju avstrijskega posojila. S haaskim sporazumom so se odstranile vse ovire, ki so v finančnem in gospodarskem pogledu obteževale Avstrijo in ogrožale njen razvoj. Ko bo haaski sporazum v teh dneh ratificiran, tedaj se bo lahko pristopilo k sklepanju posojila.

»Matin« piše, da bodo francoski finančni krogi pomagali Avstriji in zagotovili njen razvoj, toda le pod pogojem, da bo Schober dal besedo, da bo opustil vsako težnjo za priključitev Avstrije k Nemčiji.

Tudi »Echo de Paris« pravi, da se Avstrija lahko samostojno razvije v interesu Evrope.

»Journal des Debats« piše, da bo Francija rada dala Avstriji posojilo v največjih vsotah, ako hoče le ta ohraniti in braniti svojo nezavisnost. Francija ima dovolj denarja, da daje Avstriji posojilo in ni potrebno, da se to posojilo emitira preko tujih bank.

Pariz, 29. aprila. n. Predsednik republike Doumergue bo jutri popoldne ob štirih sprejel v audienci avstrijskega zveznega kanclerja dr. Schobra.

Dunaj, 29. aprila. n. Na merodajnem mestu se bistveno potrjuje ženevska vest »Daily Herald« o pismu avstrijskega zveznega kanclerja dr. Schobra glede notranje razorožitve. Trdi se, da je res, da se pripravljata zakonski načrt o strožjem izvajanju prepovedi glede orožja, vendar to ni isto, kakor razpustitev avstrijskih samoobrambnih zvez. Tak zakon bi imel samo tedaj pomen, če bi se orožne zaloge Heimwehra in Schutbunda zaplenile in če bi se policijska odredba o orožnem patentu uporabljala tudi za samoobrambne zveze. Če bo novi zakon nalaгал težke kazni za skrivanje orožja, ne bo nihče več neprijavljeno skrival strojne puške in drugo orožje.

Posrečen sporazum v vzhodnih reparacijah

Vsi pogodbeniki zadovoljni z rezultatom

Praga, 29. aprila. n. V senatovem zunanjem odboru je danes v odsotnosti zunanjega ministra dr. Beneša pooblaščen minister dr. Krofta obširno poročal o pariških vzhodnih reparacijskih pogajanjih. V splošnem je ugotovil, da se je Českoslovaški posrečilo, obdržati svojo interpretacijo haaskih dogovorov. Naglašal pa je tudi uspehe, s katerimi se Madjarska po pravici lahko hvali. Vse nejasnosti haaskih dogovorov so odstranjene, tako da ne obstojajo nobene resne difference več.

Budimpešta, 29. aprila. n. Ministrski predsednik Bethlen je danes popoldne izjavil na hodniku parlamenta, da smatra pariške dogovore o vzhodnih reparacijah tako v narodnem gospodarskem kakor v finančnem pogledu za zelo važne. Od teh dogovorov se vsekakor lahko pričakuje, da se bo položaj Madjarske postopno zboljšal. Izrazil je upanje,

da bo Madjarska sedaj lahko pristopila k emisiji posojila na zastavna pisma. V splošnem je izrazil Bethlen prepričanje, da se bo po zopetni pridobitvi finančne suverenosti in zagotovitvi svobodnega kretanja začela na Madjarskem nova perioda gospodarskega razvoja. Bethlenove izjave o rezultatu haaskih in pariških dogovorov so se odgodile na čas, ko bo dospelo iz Pariza besedilo pariških dogovorov.

London, 29. aprila. AA. Današnja »Times« priobčuje uvodnik o vzhodnih reparacijah in veli med drugim, da je sprejem haaskih sporazumov od strani vseh zainteresiranih držav velikega pomena za Evropo in to tako v političnem, kakor v psihološkem oziru, ker pomenja konec brezštevilnih sporov. Sporazum v vprašanjih, ki so bila poverjena pariškemu odboru, je triumf pomirljivega evropskega duha in bo ugodno vplival na kreditno in gospodarsko stabilizacijo zainteresiranih držav.

Kaj misli lord Irwin?

Anglija je popolnoma pripravljena, da obvlada položaj v Indiji
Indijci needini

London, 29. apr. Čeprav vlada resnosti položaja v Indiji ne skriva, je sleglo prej prepričana o zadostnosti svojih sredstev, da agitacijo nacionalistov obrežuje. Najbolj se zanaša na podkralja lorda Irwina, o katerem je znano, da je najboljši upravnik, kar jih je Indija sploh imela. Lord Irwin je moč izredne mirnosti, kakor jih celo Anglija nima veliko in se drži taktike skrajnega potrpljenja, ne da bi pri tem vzbujal vtisa slabosti. Istočasno, ko so izbruhnili nemiri v Madrasu, je podkralj naslovil na nacionalistične vodje svarilo, naj prenehajo z agitacijo, ki ne bo rodila uspeha, in naj se udeležijo »Round-table konferenc«, katera bo tekom spomladi ali v začetku poletja začela pretresati ustavni načrt za indsko kolonijo.

O nameni Gandija krožijo zadnji čas protislovne govorice. Medtem ko eni trdijo, da hoče aktivno napasti vladne solne zaloge v nekem kraju, je pozitivno znano, da je poslal podkralju drugo pismo. Prvo pismo je bil Gandi podkralju poslal po svojem angleškem pristaši, žurnalistu Reynoldu, to drugo pa je oddal na pošto. O njegovih vsebini ni Gandi še nikomur ničesar sporočil.

V Nasiki so se ponovili spopadi med nacionalisti in parijanci, ki zahtevajo svoboden dostop v temple. Muslimani sicer niso brezpogojni pristajali angleškega režima, so se pa odločno izjavili proti temu, da bi hindu imeli hegemonijo in se dogovarjajo z angleško vlado glede delitve sfer,

oziroma jamstva za popolno avtonomijo muslimanov. Podkralj je odgovoril, da more te probleme rešiti le Round-table-konferenca. Izjavil je, da je vprašanje avtonomije narodnih in verskih manjšin sploh najtežavnejše in najvažnejše.

Med tem je v Indiji zbrano ogromno vojnega materiala, predvsem tankov in vojni letal. V angleški zbornici, ki se snide kmalu, ni naznanjena dozdaj še nobena nova interpelacija glede Indije, ker vse stranke z vladno politiko v tem oziru soglašajo in smatrajo, da ni koristno indsko vprašanje preveč diskutirati.

London, 29. aprila. n. Indijska vlada je po dogodkih v Pešavarju odpoklicala bataljon indijskih čet, ker se je obnašal nezadovoljivo, in uvedla preiskavo. V bataljonu so služili indijski vojaki, ki se rekrutirajo iz gorskih krajev Garvala. Ta bataljon se je v svetovni vojni boril v Franciji in Mezopotamiji.

London, 29. aprila. n. V Indiji je prišlo večeraj do bojev med strogo vernimi Indijci in med pripadniki nedotakljivih. Mnogo oseb je bilo ranjenih. Da dosežejo enakopravnost z drugimi, so mnogi pripadniki nižjih kast prestopili v mohamedansko vero. Tudi na otoku Cejlonu, kjer je bilo do sedaj mirno, je prišlo do bojev med Indijci in nedotakljivimi.

Madjari si žele kralja

Bratislava, 29. aprila. r. Tukajšnji madžarski list »A nap« prinaša senzacionalno odkritje o nameri grofa Bethlena, po katerem mnenju je zakon o detronizaciji nemoralen, ker je bil sklenjen pod pritiskom zunanjih sil. Oton Habsburški postane letos polnoleten in radi tega namerava madžarski predsednik vlade v sporazumu z legitimisti ustvariti še pred polnoletnostjo Oton Habsburškega na Madžarskem prevratno situacijo. To se pa da izvršiti samo potem reforme današnje ustave. Po ratifikaciji pariškega sporazuma in izglasovanju proračuna namerava Bethlen izvršiti reformo ustave, da bi s tem pomagal Otonu Habsburškemu povratek na madžarski prestol. Bethlen je z ozirom na to zagotovil legitimistom popolno svobodo agitacije, ter bo ustvaril razpoloženje, da se na dan proglasitve Otonove polnoletnosti ali ob kaki drugi priliki prečita od strani zastopnika vlade deklaracija, v kateri se bo konstatiralo, da je zakon o detronizaciji sprejet nasilno in da Madžarska ne more živeti v takem provizornem stanju, temveč zahteva kralja.

Princ Karel se poravnasoprog

Bukarešt, 29. apr. n. »Cuventul« potrjuje danes vesti, ki se že dalj časa širijo o bivšem prestolonasledniku Karlu, da se namerava spraviti s svojo soprogo, princesinjo Heleno, materjo romunskega kralja Mihaela, ki se je pred dvema letoma ločila od njega. Karol je razdelil vse odnose z madame Lupescu, radi katerih je bil od svojega očeta kralja Ferdinanda izločen od prestolonasledstva in je ob velikonočnih praznikih obvestil princesinjo Heleno, da se namerava poravnati. Tudi profesor Jorga je o veliki noči obiskal princesinjo Heleno, da intervenira za spravo, vendar do sedaj ni videti nobenega uspeha, ker se mora vsa stvar najprej še obravnavati v krogu kraljevske rodbine.

Inflacija v Rusiji

Kovno, 29. aprila. d. Moskovska »Ekonomičeskaja žiznj«, uradni finančni organ, prinaša izkaz o prometu emisijskega oddelka Gosbanke (državne banke). Kovinsko kritje znaša 38 milijonov 469.456 rubljev (med tem zlata v kosi in novcih: 31.384.873, ostalih dragih kovin: 2.909.158 in inozemskega denarja: 6.174.425 rubljev). Medtem znaša vrednost v prometu danih bankovcev: 158, 475.101 rub. Vsled nezadostnosti zlate, oz. kovinske gotovine so vštete med kritje po Državni banki inkasirane menice. Slednje v znesku 118.232.998 rubljev tvorijo dejansko zopet zadolženice državnih podjetij. Pripomniti je še, da cirkulira na Ruskem poleg bankovcev Gosbanke jako veliko število t. zv. državnih nakazil (=kaznačjskih znakov), katera sprejemajo uradi kot plačilo. Iz navedenega je razvidno, da vlada v Sovjetski Rusiji gorostas inflacija, kakor je bilo po vojni samo na Nemškem v toliki meri.

zadostnem razpoložljivem kapitalu mogla prehraniti vse svoje sinove in bi ne bilo treba le-tim v masah romali v tujino.

Treba je, da se naposled vsak poedinec v narodu dobro zaveda, da moremo priti do stalnih aktivnih plačilnih bilanc celokupnega narodnega gospodarstva, če bo vsak posameznik vse svoje korake usmerjal za skupnimi velikimi cilji našega narodnega gospodarstva, za povečanje produkcije in povečanje izvoza in na drugi strani z varčnostjo in skromnostjo v vsej svoji potrošnji množil naš narodni kapital, ki nam je pot in ključ do resničnega narodnega osvobođenja.

Šesti občni zbor čl. Orla

Praga, 26. aprila.

Z veliko napetostjo se je pričakoval potek na rezultat šestega rednega kongresa čl. Orla, ki se je vršil te dni v Brnu. Pričakovalo se je, da bo plenarna seja osrednjega odbora definitivno zavzela stalnišče napram zahtevam češkega pokrajinskega odbora v Pragi. Slednji namreč trdi, da je sedanja organizacija premalo gibljiva, da so na Moravskem drugače razmere kot na Češkem in na Slovaškem, da je torej treba v slednjih drugih metod in taktike za razširjenje orlovskega gibanja.

Iz teh organizatoričnih debat se je porodila misel, da se naj orlovsko organizacija kolikor mogoče decentralizira, seveda v toliko, da ne trpi skupnost in enotnost. Ta zahteva je naložila na velik in principijelen odpor pri osrednjem vodstvu že v predpogajanjih, kar je napotilo odbor v Pragi, da se kongresa sploh ni udeležil ampak je poslal v Brno le svojega duhovnega voditelja msgr. dr. Budaře.

Kongres je na koncu dolgotrajnih debat sklenil, da se za Češko in Slovaško uredijo zveze v kolikor soglasja z obstoječimi pravili. Odbor v Pragi k novi formaciji še ni zavzel stalnišča.

Drugače je zborovanje lepo poteklo in je pokazalo, da je organizacija v poslovni dobi zadnjih treh let obilo in dobro delovala ter procentuelno znatno napredovala.

Predsedoval je predsednik osrednjega odbora čl. Orla minister msgr. dr. Šramek, navzočih pa je bilo 141 delegatov iz cele republike. V organizatoričnem oziru je napredovalo iz leta 1927. ko je štela 94.448 članov do začetka leta 1929., 105.301 člana. Število odsekov je zrastle na 1205. Po svetovalskih dneh Orlovstva se javlja naraščanje za 15 odstotkov. Število lastnih telovadnic je zrastle preko 100 odstotkov, samo lastnih domov (Orlovna) je 126. Izobraževalnih zavodov in kurzov čez 26 tisoč kar se pravi procentuelno na odsek 22.

Zanimiv in bogat je bil referat o stikih s tujino in pa telovadni. Finančno gospodarstvo osrednjega odbora je imelo obrat 8 milj. Kč.

V novi odbor so izvoljeni, za predsednika minister msgr. Šramek, za podpredsednika ravnatelj Leiner itd. Za načelnika Metod Večefa. Za tajnika g. Pospichal, ravnatelj orlovske pisarne.

Problemi, ki čakajo čl. Orla na skorajšnjo rešitev so velikega pomena za napredek organizacije v dobro in korist naroda in države.

J. M.

Začasna anglo-ruska trg. pogodba

London, 29. aprila. n. Zunanji minister Henderson je danes na posebno vprašanje v poslanski zbornici izjavil, da je bila 16. aprila podpisana začasna anglo-ruska pogodba. Pristavil je, da se bodo v kratkem izvedla pogajanja za sklenitev definitivne pogodbe, ki bo potem nadomestila sedanjo začasno pogodbo. Dalje je angleška vlada poslala v Moskvo predlog, da bi se sklenila konvencija kot podlaga za nadaljnje pogodbe. Končno je še omenil, da se bodo začela definitivna pogajanja glede medsebojnih anglo-ruskih drž. in privatnih dolgov.

Reforma ameriške prohibicije

Washington, 29. aprila. r. V zvezi s težkim kršenjem prohibicijskega zakona, ki se dogaja v zadnjem času in z ozirom na česte vstaje v ameriških kaznilnicah je sklenil Hoover predložiti zbornici sledeče zakonske predloge: 1. prohibicijski resor naj se odvzame finančnemu ministru; 2. razpustijo naj se odvisna sodišča; 3. izvrši naj se reforma državnih kaznilnic; 4. izvede naj se reorganizacija obmejnih oblasti, in 5. razširi naj se prohibicijski zakon tudi na državo Columbijo.

Za 40 milijonov dolarjev pijače v Niagari

Bufo, 29. aprila. AA. Carinska oblastva so zaplenila parnik, ki je prevažal alkoholne pijače v vrednosti 40 milijonov dolarjev. Oblastva so pravočasno doznala za ta velikopotezen poskus tihotapstva. Ves tovor parnika so cariniki pometali v Niagaro.

Priložba radi Tukove obsodbe

Bratislava, 29. aprila. r. Branitelj dr. Tuke je vložil pritožbo proti obsodbi v drugi instanci. Sodišče bo o tej stvari razpravljalo v mesecu juniju. Državni tožilec se je zadovoljil s Tukino obsodbo.

Mednarodni sejem v Lvovu

Belgrad, 29. aprila. AA. Poljsko ministrstvo za trgovino in industrijo je obvestilo naše gospodarske organizacije, da bo 10. mednarodni sejem vzorcev v Lvovu od 2. do 16. septembra t. l. Sejmska uprava je povabila tudi to pot naše gospodarske kroge na udeležbo na tem sejmu.

Samomor morilca svoje žene

Pariz, 29. aprila. AA. Javljajo iz Versailles, da je tam v bližnjem gozdu najdeno truplo ženske, ki je pred dvema dnevi umrla in razrezal svojo ženo. Sodeč po truplu je napravil ta človek samomor, kar se vidi s tega, da je imel grlo prerezano z britvijo.

London, 29. aprila. n. Na reki Jamuna v vzhodni Bengaliji se je med ciklonom potopil neki parnik. Utonilo je 200 potnikov.

Riga, 29. aprila. AA. Sovjetski revolucionarni vojaški svet je dovolil, da se sprejmejo ženske v častniško službo.

Hadžija zanikava svoje prejšnje izpovedi

Belgrad, 29. apr. k. 5 dan razprave proti hrvatskim omladinam je bil izpolnjen z zaslišanjem obtoženega odvetniškega koncipijenta Hadžije in s čitanjem obširnih spisov o zasliševanju obtoženega pred zagrebsko policijo in preiskovalnim sodnikom v Zagrebu in Belgradu.

Precej razburljiv moment je bil, ko se je izvršila konfrontacija med obtoženim Bernardičem in obtoženim Hadžijo. Izvršila se je radi tega, ker Hadžija priznava, da se je sestajal z Bernardičem, dočim slednji odločno odklanja. Ob priliki konfrontacije je Hadžija ponovil svoje prejšnje izjave o sestankih in razgovorih z Bernardičem.

Konfrontacija Bernardiča in Hadžije.

Razprava se je kakor vsak dan pričela danes ob 8 zjutraj. Predsednik Subotić javlja, da je z ozirom na to, da obtoženec v glavnem zanika svoje prejšnje izjave, potrebno čitanje vseh od njega podpisanih protokolov pri zasliševanjih. Obtoženec protestira proti temu, da bi se prebrala njegova priznanja pred policijo in prosi, da bi smel govoriti predhodno s svojim odvetnikom, kar mu je sodišče takoj dovolilo.

Nato je obtoženec pristopil k svojemu odvetniku. Precej časa sta se tiho razgovarjala, nakar je predsednik odredil konfrontacijo obtoženega Hadžije z Bernardičem.

Pri tej priliki se je obrnil Hadžija h Bernardiču in mu pravil v oči: »Bernardić, ti se morda ne spominjaš, da si bil onega večera z menoj!«

Obtoženi Bernardič: »To ni res! Ti si celo nekaterim ljudem govoril, da sem jaz konfident. Sedaj ti je dana prilika, da vse popraviš, in nikar me ne obremenjuj!«

»Hadžija: »Nikdar nisem govoril, da si konfident! Ker nisem imel niti razloga, niti povoda. Nikdar nisem o tem ničesar govoril in to kategorično!« Temnanji sem imel razloga govoriti tako, ker sva stala vedno v zelo dobrih prijateljskih zvezah. Ostanem pa pri svojih izpovedih, da sem se razgovarjal o peklenskem stroju.«

Nato obtoženi Bernardič istotako vztraja pri svojih prejšnjih izjavah, da se ni nikdar sestajal s Hadžijo v smislu kakor to navaja obtožnica. Obtoženi Hadžija popravi tudi svoje izjave glede denarja. Prvotno je namreč izjavil, da je dobil denar ob obtoženega Begića, h kateremu ga je poslal prof. Jelašić.

Hadžija zanika svoje izjave.

Nato se je prešlo na čitanje spisov o zasliševanju obtoženca Hadžije. Glede tega zasliševanja so trije zapisniki: Prvi o zaslišanju pred zagreb-

sko policijo, drugi o zaslišanju pred preiskovalnim sodnikom v Zagrebu, tretji o zaslišanju pred preiskovalnim sodnikom v Belgradu.

Po teh spisih je obtoženi priznal vse v smislu obtožnice, to je, da je pripadal tajni organizaciji, katere cilj je bil delovati proti sedanjemu stanju, dalje priznava svoja sodelovanja pri nameravanem atentatu na vlak. Priznava sestanke z Bernardičem in drugimi. Priznava, da je dobil denar od Begića po Jelašićevi intervenciji in sploh vse v smislu obtožnice.

Vsi trije zapisniki so v bistvu skoraj enaki. Obtoženec ni spremenil svoje izpovedi.

Danes pa je obtoženec na vprašanje potem, ko so se prečitali zapisniki, izjavil, da zapisniki niso resnični, da izjave, ki jih je takrat dal, niso točne, in da je te izjave podal v glavnem radi tega, ker je bil takrat zelo deprimiran in sploh radi psihološkega razpoloženja, da bi se cela zadeva čimprej končala. Ne oporeka, da so nekatere izjave resnične, vendar jih danes utemeljuje in drugače tolmači. Odločno zanika vsako sodelovanje dr. Mačka in izjavlja, da dr. Maček ni mogel imeti in ni imel pojma o pripravah omladincev glede atentatov. Priznava, da je bil predsednik organizacije »Reunio«. Pravi, da denarja ni dobil od nikogar, pač pa da je bil to denar, ki je služil za vzdrževanje revnih dijakov. Ker je po 6. januarju prenehalo strankarsko delovanje, je bil prenehal s svojim delovanjem. Ob likvidaciji je ostalo še nekaj denarja. Od tega denarja, ki ga je imel sam, je ostalo 4000, na drugi strani pa 5000 Din. Ta denar je porabil za nabavo peklenskega stroja.

Nadalje pa priznava, da je imel sestanke, vendar pa so bili ti sestanki spontani. Nikakor pa ne v ta namen, kakor ga označuje obtožnica.

Radi tega opozarja predsednik obtoženega na to, da je dal svoje izjave pred preiskovalnim sodnikom v Zagrebu, kakor tudi pred preiskovalnim sodnikom v Belgradu popolnoma prostovoljno brez vsakega pritiska. Opozarja ga na to, da pred sodiščem pove čisto resnico, ker je sicer nerazumljivo njegovo nastopanje preje in danes.

Nato se je pričelo dolgotrajno zasliševanje od strani predsednika, posameznih sodnikov in zagovornikov. Ker se je obtoženec radi tega dolgotrajnega in zelo napornega zasliševanja zelo utrudil, je na prošnjo njegovega zagovornika dr. Hrvoja predsednik ob 1 popoldne razpravo prekinil. Nadaljevala se bo jutri. In sicer se zopet nadaljuje zasliševanje obtoženega Hadžija.

Kakor je iz dosedanjega procesa razprave sklepali, bo proces trajal dalj kot mesec dni.

Poslanika Anglije in Amerike o Jugoslaviji

Živa želja po globljem medsebojnem spoznanju

Belgrad, 29. aprila. d. Na banketu združenja prijateljev Velike Britanije in Amerike v Jugoslaviji sta se angleški poslanik g. Henderson in ameriški poslanik g. Prince v napitnicah jako laskavo izražala o naši državi.

G. Henderson je med drugim izjavil: Treba je priznati, da se mi dozdaj nismo dovolj vzajemno proučevali. V zadnjih 125 letih ste se borili za svojo neodvisnost in ujedinenje in zato so bile vaše misli v to koncentrirane. Pred vojno je bil neodvisen del vaše države majhen in predmet medsebojnega tekmovanja dveh veleesil ter na žalost anglosaska rasa ni posvetila vam iste pozornosti, ki ste jo zaslužili. To združenje, slično združenjem v Veliki Britaniji in ameriških Zedinjenih državah, in ki ga združenji v Zagrebu in Ljubljani izpolnjujeta, ima isti smoter in isti cilj. Temelj mu je, da se izpolni ta nedostatek našega vzajemnega poznavanja. Trenutek za to manifestacijo je bil dobro izbran, ker se prav zdaj v Londonu vrši razstava jugoslovanske umetnosti. Take razstave so ena izmed mnogih kulturnih, umetniških, socialnih in gospodarskih vezi med našima dvema državama in je zelo potrebno, da se učvrstijo. Vzajemno spoznavanje in poslovanje se ne more razviti čez noč. Začetki so bili storišeni v Belgradu z nocošnjim večerom in moja goreča želja in prepričanje je, da bodo ti začetki postopno in neprestano ter zanesljivo rasli in zoreli. Prijateljstvo med vašo raso in mojo, ali bolje rečeno našo, bo v našo skupno korist in v dobro vseh. Naj nam bo to cilj, na čigar uresničenje moramo vztrajno delati.

G. Prince, ki je znan iskren prijatelj in ljubitelj našega naroda, je z velikim zadovoljstvom pozdravil osnovevanje omenjenega društva. Tudi on je poudarjal, da Američani premalo poznajo Jugoslavijo. »Jugoslavija mora postati bolj znana v ameriških Združenih državah. Vaš poslanik dr. Pi-

tamic in vaši energični konzuli v naši državi delajo vse, kar morejo, da bi razširili poznavanje Jugoslavije in njenih razvojnih možnosti, toda tudi njihovi individualni napori še ne zadostujejo. Treba stremeti za tem, da se tiskajo v naših listih in časopisih intelektualni članki, ki naj orisujejo vse strani jugoslovanske zgodovine, kulture in literature ter fizičnega razvoja. Jugoslovanske razstave, kakor n. pr. ona, ki je bila tako lepo uspeša v Kodanju, se morajo prirediti v vseh važnih središčih. Predavanje o vaši umetnosti se morajo vršiti povsod, kjer je mogoče. Vi niti ne veste, s kolikim interesom bi bile take manifestacije sprejete v Ameriki. Treba je večje organizacije in energije, da postane Jugoslavija bolj znana v Ameriki. To naj bo začetek nove ere, ki naj širi razumevanje med narodi, ki govore angleški jezik, in vaso veliko državo. Ne pozabite tega sestanka, naj vam ne ostane samo prijetno prebit večer med prijatelji, nego imejte v sebi misel, da je treba za to prospeh vaše velike države storiti vse mogoče, da podpremo g. Pitamica in mene v našem trudu, da bo Jugoslavija faktor v očeh ameriške javnosti.

Obema je odgovoril z napitnico zunanji minister g. Marinković, ki je med drugim izjavil: Naloga tega društva je, da obvesti naše prijatelje v Veliki Britaniji in ameriških Združenih državah in da jih prepriča, da moreta Velika Britanija in ameriške Združene države v svojem delu računati na naš narod, in da na drugi strani obvesti naš narod, da je kulturno delo onih način, s katerim bo najbolje dokazal svoje veliko prijateljstvo za Veliko Britanijo in za ameriške Združene države kot najzanesljivejši element miru, reda in kulturnega napredka v tem delu Evrope. Globoko sem uverjen, da bom najbolje ustregel željam društva prijateljev Velike Britanije in Amerike, če želim temu društvu mnogo uspeha in napredka v tem pravcu.

Automobilizacija Italije

Rim, 29. apr. Iz merodajnega mesta se izve, da so izgotovljeni načrti za po najmodernejših principih zgrajeno avtomobilsko cesto, ki ima kakor tetiva združiti oba konca loka, katerega tvorijo Alpe od Savoje do Snežnika. Od te zveze je dozdaj zgrajen del Milano—Bergamo—Brescia, dočim se imajo že zgraditi deli: Torino—Milano, Breseia—Verona, Verona—Vicenza, Padova—Benečke, Benečke—Trst in Trst—Reka. Dolžina je avtoceste bo 580 km, stroški pa so proračunani na 700 milijonov lir. Cesta ima velik gospodarski, turističen in strateški pomen. Z njo bi bile zvezane tudi vse ceste, ki vežejo alpske doline s tetivo in bi bili Gorica, Postojna

in ilirskobistriški okraj organsko vključeni v severnoitalijansko gospodarsko in kulturno območje. Tretjino stroškov, ki padejo na privatne družbe, prevzame država z gotovo vsoto, ki je porazdeljena na 50 proračunskih let. Po 50 letih postane avtocesta popolna last države. Državni prispevek okoli 25 milijonov lir na leto se bo nabiral iz taks na privatne družbe in avtopromet. Dela vodi državni tajnik Suardo, ki je bil l. 1928. imenovan za komisarja za »Pederalpine« ali obalsko cesto, kakor se imenuje. Zveza bo v celoti izvršena čimprej in bo omogočala, da se bo razdalja Reka—Torino pretekla v petih urah z največjo varnostjo in za nizko ceno.

Grozen slučaj praznoverstva v Rusiji

Varšava, 29. apr. Med ruskim ljudstvom, posebno na severu in v Sibiriji, kjer je z ruskim elementom pomešan mongolski, pa med ruskimi naseljenici samimi se je radi preganjanja krščanske vere in duhovščine neverjetno razširilo pravo paganstvo. Na velikonočne praznike so oddajale vse sovjetske radiopostaje izključno protiverske govore in recitacije. »Izvestija« poroča, da je prejel uredništvo moskovskega Radio-lista poročilo iz vasi Porečne v severovzhodni Sibiriji, da je tamošnji vaški sovjet sklenil na mesto pravoslavnega župnika nastavitv po-

ganskega vedeža! Vaščani namreč, od katerih je polovica krščanskih prebivalcev, je razumelo radio-govore v tem smislu, da je zopet dovoljena »stara«, to je poganska vera, ki je bila pod carjem prepovedana. Toda pri vedežu ni ostalo. Drugi dan na to so kmetje zbrali grmado in na njej svečano sežgali nedolžno dekle kot izkupilo samanov, to je duhovom, katerim so bili toliko časa nezvesti!

Dunajska vremenska napoved: Oblačno, deževno, na Štajerskem veliki nalivi.

Stanovanjski zakon se ne podaljša

Belgrad, 29. aprila. AA. Nj. Vel. kralj je na predlog ministra za socialno politiko in narodno zdravje in po zaslišanju predsednika ministrskega sveta predpisal in proglasil zakon o preseljevanju oseb, ki izgube zaščito po dosedanjem stanovanjskem zakonu.

§ 1. Osebe, ki so uživale zaščito po zakonu o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o stanovanjih z dne 27. aprila 1929 in od 29. oktobra 1929 in ki izgube to zaščito s 1. majem 1930. leta, so dolžne, ako so jim bila stanovanja odpovedana do 15. aprila t. l. in ako se ne morejo pogoditi zakupodavcem o višini zakupnine, izseliti se najdalje do 30. junija 1930. leta.

§ 2. Ta zakon stopi v veljavo z dnem, ko ga kralj podpiše, obvezno moč pa dobi z razglasitvijo v »Službenih novinah«.

Veljavnost izvoznih tarif podaljšana

Belgrad, 29. aprila. AA. Komercijalni oddelek generalne direkcije državnih železnic je obvestil zavod za pospeševanje zunanje trgovine, da je podaljšal izvoznih tarif za prevoz žita do konca t. l., dočim so te tarife doslej veljale samo do konca julija. Generalna direkcija državnih železnic je storišla ta sklep glede na spomenico saveza mlinov v Zagrebu. Savez je bil preko zavoda za pospeševanje zunanje trgovine obveščen da bo ta sklep generalne direkcije priobčen v prihodnji številki »Saobraćajnega vestnika«.

Zelje industrijalcev glede banovinskih trošarin

Belgrad, 29. aprila. AA. Centrala industrijskih korporacij je predložila ministrstvu financ spomenico, v kateri predlaga način pobiranja banovinskih trošarin na alkoholne pijače. Svojo spomenico utemeljuje centrala predvsem s tem, da je treba določbe zakona čimprej in na najprimernejši način izvesti.

Nemška univerza kliče jugoslovanskega učenjaka

Belgrad, 29. aprila. r. Berlinska univerza se je obrnila na naše prosvetno ministrstvo s prošnjo, na bi dopustilo dr. Aleksandru Grizeku, izrednemu profesorju na poljedelski fakulteti v Zagrebu, da bi prišel v Berlin za 4 semestre, kjer bi sodeloval pri osnovanju novega instituta za genetiko, ki bi pod pravo znanega strokovnjaka profesorja dr. Korina herja. Ministrstvo je že odobrilo dr. Grizeku dopust za 1 leto. To je prvi, da inozemska univerza pokliče pri osnovanju novega instituta našega učenjaka, ter se to radi tega smatra kot specijalno priznanje.

Otvoritev francoskega inštituta v Zagrebu

Zagreb, 29. aprila. r. Ob otvoritvi Cerele francais in francoskega inštituta v Zagrebu bo francoski poslanik na našem dvoru g. Dard prvič posetil Zagreb. Pri tej priliki bo obiskal univerzo, da se zahvali za njeno akcijo za poplavljenca v Južni Franciji. Svečana otvoritev francoskega inštituta se vrši v nedeljo 4. maja, zvečer pa bo v hotelu Esplanade svečan banket.

Belgrajske vesti

Belgrad, 29. aprila. AA. Udruženje izvoznikov kraljevine Jugoslavije bo imelo svojo redno 11. letno skupščino v dvorani eskomptne banke v Belgradu 4. maja t. l.

Belgrad, 29. aprila. AA. Centrala industrijskih korporacij je obvestila potom okolišne svoje članke, da je z odlokom generalne direkcije državnih železnic z dne 1. aprila t. l. ukinjena prepoved ponovnih vagonskih pošilk brez pretovaranja.

Belgrad, 29. aprila. AA. V zvezi s spomenico saveza mlinov v Zagrebu je komercijalni oddelek generalne direkcije državnih železnic sklenil, da ostane ugodnost za izvoz moke preko Sušaka še nadalje v veljavi.

Zagrebske vesti

Zagreb, 29. apr. r. Danes je bilo v Zagrebu neurje. Opoldne je bilo tako temno, da so morali po hišah prižgati električno luč. Popoldne okoli tretje ure je zopet zasijalo prijazno solnce.

Zagreb, 29. aprila. r. V zadnjem času so se v Zagrebu zelo pomnožile avtomobilske nesreče. Z ozirom na to prinašajo zagrebski listi ostre proteste ter zahtevajo energične ukrepe proti samovoljnosti šoferjev.

Zopet ogenj v Beli krajini

Gospodinja umrla na opeklinah.

Metlika, 29. aprila.

V nedeljo ob 10 zvečer je nenadoma nastal požar pri Ancelju na Mačkovcih nad Suhorjem. Sicer je par ur preje padlo nekaj dežja, toda ognjene sile to ni zmoglo. Kot velik kres se je svetil požar izza Gorjancev čez vso Belo krajino, ko je gorela stara zapuščena hiša. Ker pa so požarne brambe zelo oddaljene, je ogenj dolgo časa po svoje gospodaril. Tam gori tudi ni vode iz studencev, marveč imajo le vodnjake s kapnico in mlake. Družina pa je težje prizadeta še s tem, ker je ob gospodinjino in mater, na katero se je zrušila goreča streha, tako da je dobila opekline po vsem telesu. Koža se ji je kar lupila. Davl jo je smrt rešila neznanega trpljenja. Zapuščta osem otrok, ki jim je le v majhno tolažbo, da jim je ostala vsaj hiša, v kateri bodo sirote s težko preizkušeno očetom še dolgo občutili grozo, ki so jo v teh dneh prestali.

Ogenj je potaknila zlobna hiša. Oblasti so na sledu za storilec. Prizadeta hiša je v bližini sosesčini s Plutovimi, kjer je gorelo 2. februarja, ko so obhajali svatbo. To je torej bil že drugi požar v tej neznaeni vasi.

Kozolec zgorel. V nedeljo popoldne so se zbrali nad Vinškim kotom temni oblaki. Silovito so v hudi nevihti udarjale strele. Ena je ošinila velik kozolec na 6 oken na Grabniku, last posestnika Kambiča. Ta kozolec je bil postavljen pred 6 leti v ponos gospodarja, kajti taki kozolci so v Beli krajini redki. Danes je žalostno pogorišče.